

بسمه تعالی

گزارش چکیده پایان نامه / رساله
فارسی و انگلیسی

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

نام و نام خانوادگی دانشجو:	میلاد مشایخ	رشته تحصیلی:	فقه و حقوق خصوصی	مقطع تحصیلی:	دکتری	تاریخ دفاع:	۱۴۰۱/۱۱/۰۱
نام استاد راهنما	دکتر غفور خوئینی	نام استاد مشاور	دکتر حسین شفیعی فینی	نام استاد/ اساتید داور	دکتر جمشید جعفرپور، دکتر سید ابوالقاسم نقیبی و دکتر مهدی کریمی پناوندانی.		
عنوان پایان نامه / ساله:	جایگاه معیار انسان معقول و متعارف در مسئولیت مدنی						
بیان مسئله:	<p>معیار انسان معقول و متعارف در مسئولیت مدنی (الزامات خارج از قرارداد) جایگاه ویژه ای دارد. دست یازیدن به چنین معیاری فراخ، قابل تفسیر و تاویل، در گام نخست لازم می نمایاند تا؛ تعریفی صحیح از آن ارائه نماییم به نحوی که، حدود و ثغور مفهومی آن برای دادرس یا دانش پژوه معین و ترسیم شود. این مهم برای استفاده ای بهینه از آن شاخصه بسی ضرورت دارد. پس از طی طریق پیشین، آنچه؛ پیش روی یک مسئولیت پژوه و یا داور متجلی است، صرفاً؛ قیاس رفتار مدعی علیه فرضی و یا واقعی با انسان معقول و متعارف معیار می باشد. این امر نیز، با لحاظ تبیین مفهومی شاخصه پیش از این، بذل زحماتی افزون نمی طلبد و در کسری از ثانیه حاصل می آید. حال؛ این ابهام ذهن را به غلیان وامی دارد که؛ ممکن است معیار انسان معقول و متعارف که علاج آسیب وارده بر زیان دیده در آن جستجو می گردد، خود موجب زیان گردد. بدین بیان که؛ اگر بخواهیم این شاخصه را برای دریافتن تقصیر تمامی دسته های انسانی به صورتی یکنواخت به کار ببریم، موجب می شود تا بساط تمامی معاذیر انسانی را برچینیم و دیدگان خویش را بر تفاوت های بشری فروبندیم. در نتیجه؛ نه تنها معیار فرارو، کارکرد اصلی خویش را از دست می دهد بلکه؛ خود مفسده ای عظیم در پی دارد. برای رفع این چالش، پیشنهاد نگارنده این است که، معیار انسان معقول و متعارف را به شکلی نسبی در قضایای مسئولیت مدنی اعمال نموده و از باب مثال؛ اختصاصات زنان، کودکان و ... را در قضایای فوق در نظر انگاریم.</p>						
روش پژوهش:							

روش نگارنده در این تصنیف، روش توصیفی-هنجاری است. زیرا؛ پس از توصیف ماهیت شاخصه معیار انسان معقول و متعارف، به قرائت رسمی و متفق از آن بسنده نتموده بلکه؛ با تمسک به علمی همچون؛ اقتصاد و فلسفه در صدد تفسیری بهنگام از شاخصه برآمده است.

سؤال و فرضیه
تحقیق:

- ۱: مفهوم و جایگاه قانونی معیار انسان معقول و متعارف در مسئولیت مدنی به چه صورت است؟
- ۲: معیار انسان معقول و متعارف از منظر اخلاق چگونه بوده؟ همچنین؛ آیا نقشی گسترده تر از احراز تقصیر عامل زیان، برای معیار مورد بررسی، در مسئولیت مدنی وجود دارد؟
- ۳: تحلیل اقتصادی معیار انسان معقول و متعارف با تکیه بر نظریه قاضی لرنند هند به چه سان است؟
- ۴: در نظر انگاشتن نسبت؛ در راستای اعمال معیار انسان معقول و متعارف پیرامون احراز تقصیر، قابلیت ارائه و تایید را از منظر مسئولیت مدنی دارد؟

با تکیه بر پرسش های مطروحه و در راستای ارائه پاسخی موقت بدان ها فرضیه های پژوهش پیش رو به شرح زیر ارائه می گردد:

۱: معیار انسان معقول و متعارف در مسئولیت مدنی مفهومی ثابت و معیاری مشخص ندارد. در این رساله برآنیم؛ که معیار پیش رو را به بند کشیم و آن را با ارائه تعریف به همراه تبیین ملاحظاتی بیاراییم. این مهم موجب می شود تا؛ گستره مفهومی نظریه تقصیر به عنوان یگانه مبنای عام مسئولیت مدنی در پرتو معیار پیش گفته روشن شود.

۲: به عقیده مصنف معیار انسان معقول و متعارف ریشه در نظریه اخلاقی کانت دارد و نظریه امر مطلق او یکی از موجبات طرح آن شاخصه است. اما نکته ای که بیان آن مهم جلوی می کند، این است که؛ از منظر نگارنده معیار انسان معقول صرفاً برای شناسایی تقصیر شخص زیانکار به کار گرفته نمی شود. بلکه؛ در مواردی که زیان دیده نیز، تکلیف خویش را که از باب قاعده مقابله با خسارت شناسایی شده است امتثال نمی نماید و در نتیجه؛ خود را در معرض زیان قرار می دهد، قابل اعمال است.

۳: تحلیل اقتصادی حقوق و به شکلی خاص مسئولیت مدنی از دیرباز محل بحث در محافل علمی بوده است. اما در خصوص معیار مورد نظر، پرونده کارول توئینگ که موجب ارائه نظریه معروف قاضی «لرنند هند» با تمسک به قواعد جبری گردید، قابل توجه است. ایشان به لحاظ، اقدامات احتیاطی ممکن چه از جانب زیانکار و زیان دیده به جهت جلوگیری از بروز ضرر و زیان؛ فردی را مسئول می داند که به کارگیری اقدامات احتیاطی از جانب او؛ متضمن هزینه (احتمال) کمتری در مقابل میزان ضرر وارده و احتمال ورود زیان می باشد. ارائه مدلی اقتصادی بر پایه نظریه فرارو با توسل به نظریه بازی می تواند آثار مطلوبی را در پی داشته باشد.

۴: به نظر نگارنده؛ نگاهی مطلق به معیار انسان معقول و متعارف بدون لحاظ تفاوت های بشری نه تنها متضمن عدالت نخواهد بود بلکه؛ خود موجب مفسده می باشد. فلذا؛ عدالت صوری رهگشا نیست. در همین راستا؛ مطالعه گروههای مشخصی مانند: زنان و کودکان سپس؛ تسری نتایج حاصله به گروههای انسانی دیگر در اعمال شاخصه مورد مطالعه نسبت به قضایای مسئولیت مدنی مقرون به صواب خواهد بود.

روند پژوهش:

رساله حاضر در دو بخش و چهار فصل تدوین گشته است. بخش نخست؛ از تبیین مفهوم و جایگاه قانونی معیار در فصل اول آغاز شده و با نگاهی بر مبنای اخلاقی شاخصه، همچنین؛ قابلیت اعمال آن نسبت به زیان دیده در پرتو قاعده مقابله با خسارت در فصل دوم پایان می پذیرد. بخش دوم نیز؛ که فصل نخست آن به تحلیل

<p>اقتصادی نظریه «قاضی لرنند هند» اختصاص دارد، در فصل دیگر؛ با تبیین قابلیت نسبی نگری بر معیار انسان معقول و متعارف در خصوص گروه های انسانی مختلف خاتمه می یابد.</p>	
<p>آنچه در تحقیق پیش رو دریافتیم و قابل تعمیم به بسیاری از ابهامات حقوقی می باشد، لزوم ارائه تعریفی صحیح از موضوع مورد مناقشه است. و این مهم حاصل نمی آید مگر با نگاهی میان رشته ای به موضوعات. از سوی دیگر نیز، مطلق انگاری قواعد حقوقی، با شکستن هیمنه معیار انسان معقول و متعارف مورد تردید واقع گردید. لزوم نگاه نسبی به شاخصه پیش رو، موید این گمان است که، قول به نسبیت حقوقی امری گزاف نبوده، هرچند مشکل، اما امری ممکن خواهد بود.</p>	<p>مهمترین یافته ها :</p>

استاد راهنما
 دکتر ظفر
 ۱۳۹۷/۱۱/۲۴